

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

98. Utrum copula uxoricidæ, vel adulterij cum promissione matrimonij sit
circumstantia in confessione aperienda? Et in §. ultimo hujus Resolutionis
recitativè apponuntur quatuor diversi casus, in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

ordine ad sponfam : quia , vt diximus ex Henriquez non mutat speciem , neque est adulterium ; ideo existimo , hanc sententiam probabilem esse , & tutam in praxi : & illam etiam docent , vt *supra* notauimus , Couarr. & Vivaldus. Vide *Resol. 67. tract. 4. de Sacram. in tertia huius Operis Parte.*

RESOL. XCVII.

An vxoratus. si peccet cum coniugata, teneatur in confessione hoc exprimere, vel sufficiat tantum dicere, se commisisse adulterium? Ex part. 1. t. 5. & Misc. 5. Ref. 51.

§. 1. **S**ufficere hoc vltimum docet P. Ferrantinus Scapius à me merito laudatus *disp. 1. de scandalo quest. 66. num. 1* & 9. vbi loquens de vxore reddente debitum in loco sacro, sic ait : Idem docet Azor. loco *supra* citato tum de habente Ecclesiasticum beneficium , & sacros Ordines , tum de habente ex legitimo privilegio tria beneficia , verbi gratia. Exemplum est Emanuelis Sa v. *Confessio* , §. *quidam putant* , apud eundem Sanchez *vbi supra* num. 8. quod similiter non admittit Sanchez ; ait Sa vnicam esse malitiam , si coniugatus peccet cum coniugata , & satis esse fateri dicendo , se adulterium admisisse. Ratio huius , & præcedentis casus est , quia sola multiplicatio præceptorum circa idem secundum eandem rationem , non facit pluralitatem peccatorum. Verum vt dixi , Sanchez neutrum admittit , sed credit in vtroque casu fatendam esse circumstantiam duplicis obligationis , id est , in primo casu ordinis ; & beneficij : in secundo status matrimonij vtriusque , sed ego in vtroque casu oppositum existimo probabilem , Et ad secundum casum , de coniugato peccante cum coniugata , etiam valent , quæ diximus *quest. illa 27.* præsertim quando quis vno impulsu calumniam intulit pluribus , &c. Imò si verum esset , quod ipse asserit sequeretur , non duo tantum peccata adulterij committi ab vxore , sed plura , licet non omnia propriè adulteria essent dicenda , & probò. Accipiamus claritatis gratia , Petrum , & Ant. tum sic Petrus duo peccata adulterij committit , primum , quatenus infert iniuriam vxori propriæ ; secundum , quatenus etiam infert iniuriam marito Antonia , cum qua peccat : posset quoque dici quod præter ista duo , committeret etiam tertium peccatum inferendo tertio modo iniuriam vxori propriæ , scilicet mediatè , quatenus per suam actionem cooperatur ipsi Antonia inferenti iniuriam vxori propriæ , id est propriæ ipsius Petri , &c.

2. Dices : quidquid sit de hoc tertio peccato , etiam remanet quod Petrus duo adulteria committat inferendo duabus personis iniuriam , vxori propriæ , & marito Antonia , ergo duplex peccatum. Respondeo , adhuc etiam remanet , quod vno actu iniurias illas inferat contra duos , & contra duo præcepta , prohibentia tamen rem eandem , & eodem modo , ac intuitu eiusdem virtutis , iubentis seruari fidem matrimonij , &c. Confirmatur etiam ex eo , quod si Religiosus cum moniali peccet , habendo copulam contra votum tantum peccatum sacrilegij committit , etiam si Deo duplex iniuria inferatur violando vtramque personam ipsi sacram duplici voto. Quamuis aliter sentiat Salas *num. 20.* cum Viguerio , Alcocer , & Peña , dicens , duplex peccatum in eo euentu committi ab vtroque. Denique confirmatur : Quia si supponatur aliquid esse prohibitum iure diuino , & humano , à Principe sæculari , & à Prælatis Ecclesiasticis , sine excommunicatione , postea verò sub excommunicatione , ac denique

sæpius sub nouis pœnis , ita tamen vt omnia huiusmodi præcepta versentur circa idem secundum eandem omnino rationem , ac intuitu eiusdem virtutis , v.g. furtum , intuitu iustitiæ , tunc qui furatur , vnum peccatum committit , quamuis pluribus legislatoribus iniuriam inferat , & pluribus etiam Dominis , si res furto sublata pertinebat ad plures pro diuisa , &c. Hæc omnia Ferrantinus.

3. Sed ego puto non esse recedendum à sententia Sanchez , cum sit communis inter Doctores quos hinc , ad latietatem possem adducere ; & ad auctoritatem Emanuelis Sa adductam à P. Ferrantino pro sua sententia firmanda , sciant lectores , quod in editione Romana correctæ , & impressæ ex ordine Reuerendissimi Magistri Sacri Palatii , hæc opinio in Codice Emmanuelis Sa fuit deleta ; & expuncta , vnde cum in prioribus editionibus haberentur verba adducta à Patre Ferrantino , in editione Romana hæc fuerunt apposta ; Cum vterque peccans est coniugatus , id exprimendum. Ita ibi , & ita tenendum est.

RESOL. XCVIII.

Virum copula vxoricide, vel adulterij cum promissione matrimonij sit circumstantia in confessione aperienda?

Et in §. vltimo huius Resolutionis recitatinè apponuntur quatuor diuersi casus, in quibus aduertitur circumstantiam illorum esse in confessione aperiendam. Ex part. 3. tract. 4. Ref. 139. aliàs 140.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Henriquez *lib. 5. de pœnis. cap. 6. numer. 3.* in *glossa littera M.* vbi dicit esse circumstantiam necessariò explicandam in confessione , si vir ad eam accedat , cum qua nequit matrimonio copulari , vt si sit vxoricide ; & licet non explicet , num ea circumstantia speciem mutet , at eam numerat inter alias , quæ in sexto præcepto diuersam speciem constituent.

2. Sed ego contrariam sententiam tenendam esse puto , quam tuentur Lessius *lib. 4. cap. 3. dub. 6. numer. 45.* Filiucius *tom. 2. tract. 10. part. 2. cap. 1. num. 24.* & Sanchez *de matrimon. tom. 2. lib. 3. disput. 5. numer. 14.* Dico igitur , quòd quando impedimentum matrimonij imponitur in penam admissi delicti , & ad præcauendum aliquod damnum , tunc copula cum habente tale impedimentum continet tantum singularem malitiam fornicationis. Exemplum est in impedimento criminis , vt adulterij cum promissione matrimonij , vel cum contractum est de præfenti , vel homicidij coniugis. Nam in prohibitione talis matrimonij non est speciale motiuum virtutis , sed tantum est in penam delicti. Consequenter copula illa illicita erit tantum vnius malitiæ fornicationis , & ideo in tali casu dicendum non esse circumstantiam in confessione detegendam.

3. Non reticebo tamen hinc adnotare cum supra dictis Doctoribus. Primò , esse circumstantiam inuestus diuersam specie à simplici fornicatione , & necessariò explicandam in confessione , si quis coitum habeat cum qua nequit inire matrimonium ob impedimentum consanguinitatis , vel affinitatis. Secundò , similiter esse circumstantiam luxuriæ , specie diuersam , ac necessariò fatendam , si quis rem habeat cum cognata spiritali in eo gradu , in quo hæc cognatio matrimonium dirimit , lpeciem autem hanc fornicationis aliqui vocant incestum spiritualem : vnde & sacrilegium. Tertio , concubitus cum cognatis legalibus

bus addit malitiam specificam necessarîo fatendam, & reducitur ad incestum. Et tandem quartò, dicendum est reduci eam ad incestum, si quis accessum habet cum consanguinea in primo gradu sponse propriae de futuro contra publicam honestatis impedimentum dirimens in eo gradu matrimonium. Et ideo talis circumstantia erit in confessione aperienda. Sed similibus relictis ad alia procedamus.

RESOL. XCIX.

An circumstantia modi in copula coniugali sit in confessione aperienda?

Et notatur, quod aliquando hoc efficitur etiam sine culpa veniali, ubi non captanda voluptatis gratia hoc efficitur, sed aliqua iusta causa interveniente, propter pinguedinem viri vel propter periculum ne fetus suffocetur.

Etiamsque advertitur, quod vxor tenetur reddere debitum, etiamsi vir cum culpa veniali ex variatione situs velit copulam complere? Ex part. 1. tract. 7. Ref. 35.

Super omni contento in hac Resol. in tom. 2. tr. 6. Ref. 180. & in Ref. 185. §. Nota hic, & in Ref. 201. §. vlt.

§. 1. **R**espondeo, quidquid aliqui asserant, negatim: & ita non peccat mortaliter vir, qui vult habere copulam cum vxore, vel à latere, vel sedendo, vel praeposterè, aut succumbendo, nisi adsit periculum effodendi semen extra vas, quia est abusus, ac naturalis ordinis peruersio in solis accidentibus, dum vas legitimum seruat. Et ita docet Sanchez de matrim. 10. 3. lib. 9. disp. 16. n. 3. & alij penes ipsum.

2. Nota vero, quod aliquando hoc efficitur, etiam sine culpa veniali, ubi non captanda voluptatis gratia hoc accidit, sed aliqua iusta causa interveniente, propter pinguedinem viri vel propter periculum, ne fetus suffocetur.

Sup. hoc si gnauer in Ref. & §. not. prater. 12.

3. Notandum secundò, quòd vxor tenetur reddere debitum, etiamsi vir cum culpa veniali, vt, diximus, ex variatione situs velit copulam complere. Ita Sanchez. ubi supra num. 8. licet probabiliter aliqui contrarium asserant, vt notat Henriquez lib. 12. cap. 16. num. 6. in Glos. lit. S. & alij.

RESOL. C.

An coniugati, quando delectantur morosè de aliquo obiecto libidinoso, teneantur in Confessione explicare circumstantiam coniugij, videlicet se esse coniugatos?

Et docetur delectationem de aliquo opere in eo sensu sumere malitiam ab illo, quod respiciat opus, seu obiectum hoc, aut illo modo sub quo opponitur virtuti, ac proinde quamvis delectatio sit de opere malo, si tamen illud non respicit vt malum, ei vt sic se conformando; aut sub motivo, sub quo elicitur non opponitur virtuti, non erit mala saltem mortaliter.

Vnde delectatio de occisione, quamvis iniusta non est mortalis, quando est de illa, quatenus est honeste utilis siue occiso, siue ipsi, qui de ea delectatur.

Similiter de esu carnum quamvis prohibito, quando est de illo, vt est delectabilis gustus ob rationem dictam.

Et ob eandem delectatio patris de morte filij, quia eum non potest commode sustentare, & è contra delectatio filij de morte patris, quia ei succedit in bonis.

Item delectatio Beneficiarij de morte sui Pensionarij, quia liberatur à debito soluendi pensiones, hac non sunt mortalia.

Et idem est de desiderio simplici, quo predicti desiderant supradictis mortem ob dicta motiva, & non ob odium, neque ob aliud motiuum malum, & mortale.

Et an qui desiderat pollutionem non ex effectu libidinis sed ob sanitatem, aut ob aliam licitam utilitatem non sit mortale?

Et à fortiori dicendum est non esse mortale delectationem de seminis effusione ob sanitatem, vel alium honestum finem.

Super est adhuc pulchra questio an si quis veniat castitatem in solo opere externo, peccet in delectatione de aliquo opere venereo?

Et firmatur, quod delectatio venerea de fornicatione ab habente votum absoluta castitatis capta, prater malitiam luxuriae contra castitatem, etiam habeat malitiam sacrilegij contra votum: Ex part. 5. tr. 1. 3. & Misc. 1. Ref. 99.

§. 1. **C**asus passim occurrit, & affirmatiuum sententiam prater Bonacinam, tenet Alphonsus de Leone de officio Confessorij, part. 1. recoll. 13. n. 54. Valq. in p. 2. to. 1. disp. 112 cap. 2. n. 10. & alij ratio est, quia in tali casu coniugatus non solum peccat peccato luxuriae contra castitatem, sed etiam peccato adulterij contra fidem matrimonij, qui venere delectatur de fornicatione cum non sua, non tantum peccare peccato luxuriae contra castitatem, sed etiam peccato adulterij contra fidem matrimonij. Hoc tamen posterius difficile est, & nullo fundamento probatum; quia difficile est, & absque sufficienti fundamento in matrimonio praestari fidem coniugij, non collocandi mentem in aliam. Ita Hurtado contra Valquez.

2. Verum his non obstantibus nouissimè negatiuum sententiam docet Pater Gaspar Hurtado de subiecto peccatorum, disputat. 4. difficultat. 10. ubi sic ait: Addit Valquez coniugatum, qui venere delectatur de fornicatione cum non sua, non tantum peccare peccato luxuriae contra castitatem, sed etiam peccato adulterij contra fidem matrimonij. Hoc tamen posterius difficile est, & nullo fundamento probatum; quia difficile est, & absque sufficienti fundamento in matrimonio praestari fidem coniugij, non collocandi mentem in aliam. Ita Hurtado contra Valquez.

3. Et tamen obseruandum, quòd licet Valquez affirmatiue adhaereat opinioni, tandem in fine addit, non esse sibi admodum certam, ex quibus verbis colligitur etiam ex mente ipsius Valquez sententiam negatiuum non carere sua probabilitate; videndus est etiam omnino Castrus Palaus penes me ipsum in 3. part. tr. 6. resol. 73. qui alias adducit rationes pro firmanda sententia Hurtadi.

4. Non desinam etiam hic obiter adnotare eundem Hurtado loco citato difficultat. 9. docere delectationem de opere aliquo in eo sensu sumere malitiam ab illo, non quia ab eo accipiat malitiam in ipso reperitam, sicut accipit affectus efficax; sed quia malitiam quam habet, quando est mala, sumit ex eo, quòd respiciat opus, seu obiectum hoc, aut illo modo, vel sub hoc, aut illo motiuo, sub quo opponitur virtuti; ac proinde quamvis delectatio sit de opere malo, si tamen illud non respiciat vt malum, ei vt sic se conformando, aut sub motiuo sub quo elicitur non opponitur virtuti, non erit mala saltem mortaliter. Vnde delectatio de occisione, quamvis iniusta, non est mortalis, quando est de illa quatenus est honeste utilis, siue occiso, siue ipsi, qui de ea delectatur, & etiam delectatio de esu carnum, quamvis prohibito, quando est de illo, vt delectabilis gustui, ob rationem dictam; & ob eandem delectatio patris de morte filij, quia eum non potest commode sustentare, & è contra delectatio filij de morte patris, quia ei succedit in bonis; & delectatio Beneficiarij de morte sui pensionarij, quia liberatur à debito soluendi pensionem, non sunt mortales. Et idem est de desiderio simplici, quo predicti desiderant praedictis mortem ob dicta motiva, & non ob odium, nec ob aliud motiuum mortale. Hucusque Hurtado, quae quidem sunt valde notanda, & antea docuerat Castrus Palaus, quem ego citauit.